

PEST, II. félv.

31. szám.

Augustus 5. 1869.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre fél-félvételért 1 frt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt. a Szent-István-Társulat igazgatóságához kérvény intézetni. Évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. ha többször közölhetik, 1 forint 50 krajczár számítatik.

Vörös könyv.

Furesa czim, nemde? Mindjárt megmondom, mit akarok vele mondani. Szokásban van a kormányoknál, hogy nevezetesebb dolgokban más kormányokkal váltott vagy más kormányoknál levő követekkel váltott leveleiket, vagy mint ezeket nevezni szokás, jegyzékeiket összegyűjtik, és tudomás végett a birodalmi képviselők (Bécsben ezeket rajxrátoknak nevezik) elé terjesztik. — Az ilyen összegyűjtött leveleket vagy jegyzékeket egyik országban zöld, a másokban kék, a harmadikban sárga könyvnek nevezik. — Bécsben e gyűjteménynek vörös könyv nevet adtak, s azt nem rég a rajxrátok elé terjesztették.

Né féljen azonban a t. olvasó, én sem diplomata-zálni, sem politizálni nem fogok. Ha mégis az ausztriai kormány által kiadott vörös könyvvel foglalkozom, azt azért teszem, mert az bennünket katolikusokat közelebb érdeklő dolgokról is szól. Ilyen dolgokban pedig t. közönségünket tájékoztatni kötelességünk.

Olvasóim legnagyobb részének van tudomása arról, hogy a szentszék és ausztriai császár közt egyezmény, latinosan concordatum kötött, mely az egyház és világi hatalom közti viszonyokat szabályozza. Ilyen egyezményeket a szentszék a világi hatalommal igen gyakran köt, mert hiszen mind az egyháznak, mind a világi hatalomnak érdekében áll szabatosan meghatározni, hogy mindenik félnek viszonyosan minő jogai és kötelességei vannak. Az is természetes, hogy ha idő multával az ily egyezményt vagy meg akarják változtatni vagy pedig egészen megszüntetni, ahhoz mind a két szerződő félnek beleegyezése kívántatik. Már pedig Ausztriában az a viszás helyzet állott be, hogy a szentszékkel kötött egyezményből vagyis concordatumból megtartották azt, mi a világi hatalomnak kedvez, azt a részét pedig, mely az egyháznak jogokat biztosít, egyszerűen félretették, anélkül, hogy a romai pápát mint szerződő félt megkérdezték volna, hogy beleegyez-e az egyezmény egyik részének megszüntetésébe? — Ebből aztán surlódás támadott a szentszék és bécsi kormány közt, mert igen világos, hogy az ily mellőzés a romai pápára nézve tiszteletlenség jele, sőt valóságos jogsértés. S minthogy e kellemetlen viszonyok Ausztriában maig fönállanak, sőt napról napra az egyházra nézve sértőbbé válnak, nem esoda, hogy e surlódásnak maig sincs vége.

A bécsi kormány tehát a maga eljárását a concordatumra nézve a vörös könyvben szépiteni törekszik. A kormány azt mondja a vörös könyvben, hogy „neki módosítani kellett azon viszonyokat, melyek az egyház és állam között fönállottak és eleget kellett tennie a belhelyzet követelményeinek.“ És hozzáteszi: „A romai udvart mindenelőtt meg kell győzni arról, hogy a császár és kormánya el vannak határozva többé nem menni visszafelé, sem hogy el nem fognak térni azon utról, melyre érett megfontolás után léptek. Tehát a bevégzett tényeket (azaz a kath. egyház jogainak megsértését) úgy kell előadni, mint a birodalom helyzetének kikerülhetlen továbbfejlését, melyet meg nem lehet változtatni anélkül, hogy a birodalom szervezete alapostól föl ne forgattassék... Következöleg a mostani intézmények fönartása minden következményekkel együtt kötelességünk, mely iránt nem lehet alkudozni, s amely a concordatumba való visszatéréssel teljesen kiegyezhetlen.“

Ezek nagyon súlyos szavak, melyekben a bécsi kormány a pápának egyszerűen tudtul adja, hogy a concordatumot nem akarja megtartani, a helyett, hogy annak módosítása vagy megszüntetése iránt vele alkudozásba boesátkoznék. Tudni kell, hogy Ausztriában nem a nép viseltetik az egyezmény iránt ellenszenvvel, hanem a gyűlölet szítása a sok bécsi zsidó ujságirótól indult ki. Tíz vagy tizenkét éve Bécsben a zsidók, kiknek kezeiben van a pénz és ujságok, mindent elkövetnek, hogy a kormányt a kath. egyház jogainak csorbítására, sőt letiprására bírják. A bécsi kormány inkább

a zsidó újságírókra hallgatott, mint a közvéleményre, mert a mostani kormány-átalakulás megtörténhetett volna anélkül is, hogy az egyház elveit és jogait megsértse.

Nem tagadom, hogy a königsgrätzi vereség után sulyossá vált a birodalom helyzete, és hogy a katolikus-ellenes sajtó által vezérelt ugynevezett liberálisok csak bizonyos feltételek alatt ígérték a birodalom újalkotásához való közreműködésüket, a mely feltételek közt szerepelt az is, hogy a kormány meg lehessen ellenséges állást foglaljon az egyház irányában. — Azt azonban hiába és nem igazán mondja a bécsi kormány, hogy midőn az egyház irányában ellenséges állást foglalt, azt a birodalom többsége úgy kívánta. Nem kívánta biz azt. Ezt csak egy példa is eléggé felvilágosítja. A zsidó szerkesztők mindent elkövettek, hogy a concordatum ellen minél több aláíró összegyűjtsenek. S mi történt? Alig tudtak 150,000 aláíró összegszerezni, míg a concordatum mellett csupán Cseh- és Morvaországban 400,000 aláíró találkozott. De a zsidók és a velők tartók nagyobb zajt ütöttek, s a kormány örömet elhítte, hogy ezek vannak többen. Az ausztriai katolikusoknak csak az volt a hibájok, s e hiba közös velők majdnem minden országban, hogy tekintélyes összetartással nem szereztek föllépésöknek a kormánynál sulyt. — Talán a zsinat, mely bizonyára nem fog kormányformákkal bibelődni, vissza fogja állítani azon alapkövet, melyet némely oktalan politikusok Europa valamennyi országaiban megrendítettek.

Azt mondja a vörös könyv, hogy „a bécsi új törvények nem fognak a kath. papsággal való összeütközést előidézni.“ Hogy ez mennyire nem igaz, mutatja többi közt a linczi püspök ismeretes esete. Egyébiránt Schuselka, egy igen szabadelvű világi férfi nyíltan bevallotta, hogy némely újabb ausztriai törvények ellentétben állanak a kath. egyház tani-

tásával. Már pedig ilyen esetekben minden igaz katolikus azt tartja, hogy inkább az Istennek kell engedelmesskedni, mint az embereknek. Az összeütközések kikerülése lehetetlen, akár a házassági, akár az iskolai törvényt tekintjük, valamint kikerülhetlen lenne ez nálunk Magyarországon is, ha a kormány iskolainspectoraival a közös iskola felállításával a kath. papság sem elveiről, sem egyházi törvényeiről és jogairól nem mondhat le a végre, hogy a kormánynak tessék. Ne is várja a kormány azt, hogy a kath. papság egyházának árulója legyen.

Általában sem Ausztriában, sem Magyarországon nem kellene feledni azt, hogy a birodalom legalább is husz nemzetiségből áll, de nagy többségére nézve katolikus. A nemzetiségek tehát nem nyújtanak semmi összefüggési kapcsolatot, hanem egyedül a katolicismus. Ha e vallási kapcsolatot megtárgyalják, akkor a birodalom úgy szétfoszlik, mint egy silányan összeférezelt ruhadarab. A katolicismus tette valaha Spanyolországot oly erőssé, hogy szétörhette a mórok igáját; mióta pedig esztelen kormányemberei a vallást lábba tapodták, az egykor oly hatalmas Spanyolország száralom, sőt megvetés tárgya. És ha I. Napoleon nem állította volna vissza a katolicismust régi jogaiba és fényébe, Franciaország soha sem lesz másodizben is a világ első birodalmává. Olaszország szánandó helyzete nem kevesebbé mutatja, mi lesz oly országból, mely a vallást akarja nélkülözni.

Ezen gondolatok támadtak bennem, midőn a vörös könyvnek a vallásra vonatkozó részét olvastam, — s miután Magyarországon azon csapásba kezdenek indulni, melyre Ausztriában a birodalom nem csekély kárára léptek, úgy hiszem, épen nem volt fölösleges dolog, gondolataimnak a magyar katolikus közönség előtt is kifejezést adni.

—ss—

A hitetlen.

(Képrajz az életből.)

I.

A b ü n b a r l a n g j a .

Angolországban az oxfordi egyetem, melyben a tudomány minden ága az ifjuságnak az ország leg tudósabb férfiúi által előadatnak, Europa legnevezetesebb tanodái közé tartozik.

A tanulók nemcsak Angolhonból, de a szomszéd országokból is ide jönnek a komoly tudományokat hallgatni.

Az ifjuság a városi polgárságtól elválva, külön osztályt képezvén, az ország több fejedelme által törvényileg szentesített egyetem szabadságait büszkén élvezzi.

184*-ik évben a hallgatók igen nagy számra szaporodtak meg, kik között mind gazdagságra, mind pedig születésére nézve kitűnt lord Warwickstorne Edgard.

Lord Warwickstorne Edgardot, noha még a 24 évi kort be nem töltötte, mindazonáltal a sok tivornyá-

zás, és az élet gyönyöreinek kora élvezete által teljes férfiúi korban levőnek gondolták.

Edgard a dús gazdag Anselm lordnak egyetlen fiörököse lévén, ki neveltetésére semmi költséget nem kimélt, s a legnagyobb kedvezésekkel elhalmozta, életének ifjúkori napjait az élet minden örömeiben szokta eltölteni.

Szeszélyének kielégítése végett az oxfordi egyetemhez folyamodott, annak hallgatói közé magát beiratván.

Születése- és gazdagságánál fogva a többiek fölött elsőséget víván ki, szavainak, melyeket parancs gyanán fogadtak, vakon engedelmesskedtek.

Nem volt mulatság, vagy akár verekedés, melyben Edgard mint vezér ne szerepelt volna.

Az élet tapasztalatánál fogva tudjuk, hogy a dús gazdagokat igen gyakran a nagy ravágyás elégedet-

lenné teszi helyzetökkel, melyet mielőbb megunván, azt mindig mással ohajtják felváltani.

Ha legnagyobb kéjben és fényben usznak is, azt is mielőbb megunják, és azon téves fogalommal bírnak, mintha az élet rideg és egyhangu volna, ha az az ő szenvedélyeiket egész mértékben ki nem elégíti.

Az ily fajú emberek földi gyönyörük közepette is életuntak, kíneshalmazaikkal elégedetlenek. Lelkük mindig nyugtalan, valami után sovároog, nem bírják azt szórakoztatni vagy lecsillapítani, biztos rév után áhítozik, melyben az élet küzdelmei után magát kipihenhesse.

Se saját életuntsággal rendszeren együtt jár a hitetlenség.

A hitetlenség e földi boldogságot lerontja, és a sziv békéjét földulja.

A hitetlennek szivében nincs öröm, mely életének fékete felleget elűzhesse, fájós keblének nincs orvossága, mely sebére balzsamot öntene, egyedül csak mérge van, mely őt még nagyobb beteggé és dühösebb őrültté teszi.

Szegény Edgard! Ő is ezen szánandó nyomorultak közé tartozott.

Vadászta és kereste mindenütt mindazon gyönyöröket, melyek egy ifjunak a boldogságot hozzák, melyeken a boldogság-vágy a sok küzdelem után megpihen.

Mind hiába! fáradozásai sikertelenek valának.

Borban, vig barátok társaságában kereste életuntságának orvosságát, zajongó vig czimborákkal éjjeleken át.

A poharakban habzó bor keserű volt neki; méreg, mely a testet és lelket egyaránt lassankint öli.

A város legszebb lakát birván, itt szokta tartani a vig mulatságokat, melyeket mihamarább megunván, másoknak élvezéséhez fogott.

Jelenleg is vig barátjaitól körülvéve látjuk őt lakásán mulatni.

A drága bor vizkőnt foly.

A mámoros gazda az asztal elején fejét kezére lehajtva, némán ül, kidüledt szemével bámulja a vigadókat, néha valami mondott durva tréfa fölött megvető mosoly vonul végig arcain.

Mily unalmas és boszontó neki ez a vigadó zaj, még sem bír előle a viláért távozni.

A dorbézoló barátok, kiket csupa érdek vonzott ide, mindnyájan nyomorult lelkek, kik barátjoknak csak borát segítik meginni, pénzét elpazarolni.

Azonban e vad társaságban is kitűnt egy ifju, ki nek bus arcáról ki lehetett olvasni a baráti szemrehányást. Ő volt egyedül a veszett dobzódók között Edgard legbensőbb hű barátja.

Mongsby Alfrédot, így hívták a csinos külsejű 23 éves ifjut, tekintetének és nyájas magaviseletének első látásánál azonnal megkedveljük.

Szegény katolikus szülőknek gyermeke levén, tudománya által ohajtá megkeresni mindennapi kenyerét.

Az oly társaságokat, melyek mind a lélek mind pedig a testnek nagy kárára szolgálnak, undorodva kerülte.

A jelenleg tartott tivornyázásban is csak Edgard

iránti vonzó szereteténél fogva vett részt, hogy őt a téves utról visszatérve, ez élet kinzó unalmától megszabadítsa, és számára az élet tiszta gyönyöreit szerezzze meg, melyek élvezése alatt beteg szive nyugodtan doboghasson.

A böszült sereg mindinkább orditozott....

Egy ittas ifju poharát magasra felemelvén, felköszönté Edgardot:

Adjon Isten, hogyha van az égben, mert én nem hiszem, hosszú és örökké vig életet a mi jó barátunknak, lord Warwickstrone Edgardnak.

Ugy legyen! — ugy legyen, éljen! orditá az egész társaság.

— Köszönöm, kedves barátim, válaszolá Edgard.

— Rendelje számára a természet minden örömeit, de nőt, mely hozzá az egyház koholt szertartásai szerint a sirig le legyen kötve, — soha, mert ez végkép elszakítaná őt vig barátjainak kebléről.

— Ugy legyen! — ugy legyen! éljen a mi jó barátunk.

— Adjon Isten lord Edgardnak, a mi kedves jó barátunknak kimeríthetlen kincseket, hogy a mennyit elkölt ma, holnap ezerszerre pótolva legyen, és adjon neki igen számos jó barátokat, mint minők mi itt vagyunk.

— No hiszen ilyen jó barátokat mint ti vagytok, nem köszönne meg Edgard, szóla halkán Alfréd, ki egy ablak fülkéjében állván, a függöny miatt másoktól nem láttatva, undorral hallgatja ezen emberek badar beszédjeit.

E közben Edgard fejét tenyerébe lehajtván, mély gondolatokba merült.

Alfréd a mélyen gondolkozó Edgardnak háta megé lopódzván, jobbát vállára teszi.

Sokáig áll mellette, nézi az izgatott ifjut, ki ott keresi szivének nyugalmit és boldogságát.

Nézi jó barátja arcát, melyen csak az élet unatkozásának és megvetésének mély nyomai látszanak, s végre kezével érinti beteg barátjának homlokát, ki e váratlan kéz érintésre egész testében megrezzen.

— Edgard, kedves jó barátom, kezdé beszédét Alfréd, tehát te soha nem fogod boldogságodat megtalálni, szivednek nyugalmit semmi sem képes megszerezni? — Oh kérlek szólj előttem nyíltan, mi titkos bánat nyomja szivedet?

— Nincs semmi bajom, semmi titkom, felelé közőmbös hangon Edgard.

— Engedj meg Edgardom, látom én azt, hogy ez étellel nem vagy megelégedve.

— Igen, felelé szomoruan Edgard, engem e világon semmi sem gyönyörködtet, csak a jelen és a bor, mely gyógyítja benső sebemet, a többire nem gondolok, ugy is minden, a mi csak létezik e világon, lelkemmel együtt a halál által elenyészik.

— És bizonyos vagy-e arról, hogy a halál által mindennek vége?

— Oh igen, felelé határozottan Edgard, én erről a folytonos olvasás, de leginkább tapasztalás által tökéletesen meggyőződtem, hogy csupán csak az a miénk, a mit élvezünk, — nincs tulvilág, ez csak költemény, melylyel az embereket ámitják. (Folytatása követk.)

A Huczi püspök azon körlevele, mely miatt a világi hatóság börtöure ítélte.

(Vége.)

Térjünk át a második kérdésre: mit kell a katolikusoknak e törvényekről tartaniok és mit kell eselekedniök?

Mindenek előtt kedves Hiveim! emlékeztetlek benneteket azon a kereszténységben kimondott alapigazságra, hogy Isten rendelése szerint két főhatalom vagyon a földön: egyik a lelki ügyekre nézve, és ez az egyház, a másik a világi ügyekre nézve, és ez az állam. Ez a két hatalom egymástól független, de Isten szándéka szerint barátságosan kell egymást támogatniok. Ki az Istentől elrendelt világrend e két főtanát nem tudja vagy el nem ismeri, azzal oly kérdésben, mint a jelenlevő, nem is lehet szólani.

Ezt előrebocsátva kedves Hiveim, néhány alapelvet adok elétek, melyek szerint e törvényekre nézve gondolkoznotok és eselekednetek kell.

Az első alapelv következő: A concordatum Isten és a lelkismeret előtt minden részében teljes érvényben marad. A concordatum kétoldalú kötelező szerződés, ilyen pedig a szerződő felek egyike föl nem bonthat. Az ígért kötelezettséggel jár. „Szerződésen és a tulajdonon alapszik a társadalom“ mondák tavaly a püspökök ö Felségéhez intézett feliratukban. Magában a concordatumban megállapított, hogy, ha nehézségek fordulnának elő, ö Szentsége és a császári Felség az ügy barátságos elintézésére összeköttetésbe fogják magukat tenni. Azért senki se esodálkozzék, hogy ö szentsége f. é. június 22. tartott alloentiójában ezen törvények ellen, a mennyiben a vele kötött egyezménybe, tehát a concordatumba ütköznek, ünnepelesen tiltakozott. És ha igaz, hogy ezen törvények az állami alaptörvények szükséges eredményei, a fölött nem esodálkozhatik senki, hogy a szentatyja az állami alaptörvények illető határozatai ellen is tiltakozott, hiszen a fát gyümöleséről ismerhetni meg; csak azon esodálkozhatunk, hogy az ilyen tiltakozásban hogyan láthatja valaki Ausztria állami önállóságának megtámadását.

Nevezetes, hogy mily okokkal akarják a concordatum megszegését indokolni; az állami alaptörvényekre hivatkoznak, melyeknek amazok következményei; de hiszen az állami alaptörvények nem az égből estek le, hanem emberi mű, melyet mint minden más emberi művet a legfőbb szabály, t. i. Isten törvénye szerint kell megítélni; — az alkotmánynak Ausztriában bekövetkezett módosítására hivatkoznak; de a császár azokra, kiket a törvényhozásra meghívott, nem ruházhatott más hatalmat, mint a minővel maga bírt; — hivatkoznak az állam függetlenségére; de ez a függetlenség sehol és semmiben sem föltétlen, különösen míg az állam erkölcsi intézmény akar maradni, nem állhat fölötte az erkölcsi törvénynek, tehát a szerződéssel járó kötelezettség fölött sem. Mind azon okok, melyeket a concordatum megszegésének igazolására fölhozni szokás, valóban csak azt bizonyítják, hogy e megszegést nem lehet igazolni; mind ama beszédek mögött tulajdonkép az a gondolat rejlik: hogy az egyháznak általán nincsen semmi joga, még létezni sincs joga, csak hogy ezt ily nyíltan még sem merik kimondani.

Második alapelv: Az isteni igazságok és törvények kivétel nélkül teljes érvényben maradnak. „Ég és föld elmúlnak, de az én ígém el nem múlnak“, mondá az Úr. Az Úr szavai pedig isteni szavak. A mily kevéssé

veszti el az egyszeregy érvényét a számolástan vagy más tudományok előhaladása által, szintoly kevéssé lehetséges, hogy a kinyilatkoztatás régi igazságait és törvényeit az emberiség bármily előhaladása hatályon kívül helyezze. Minden emberi törvény belső szentesítését csak az által nyeri, hogy az az isteni akarat kifejezése; ilyennek pedig el kell ismerni addig, míg az az isteni akarral nem áll ellenmondásban; de a hol ily ellenmondás van, ott nélkülözi a kötelező erőt s akkor azon apostoli szabály jó alkalmazásba, hogy „inkább Istennek kell engedelmesskedni, mint az embernek.“ Azért mondja a káté is, hogy a gyermekek tartoznak a szülőknek mindenben engedelmeskedni, a mi Isten parancsával nem ellenkezik, s az alattvalóknak az eljárárság iránti kötelességeit párvonalba állítja a gyermekek kötelességeivel szülők iránt. Hiszen minden hatóság Isten kegyelméből az.

Az isteni igazságok, illetőleg törvények, melyek itt tekintetbe jönnek, következők: 1) a házasság szentség; 2) az egyház állíthatott elvlasztó házassági akadályokat; 3) a házassági pörök, (a mennyiben a házasság érvényességére és a házassági életközösségre vonatkoznak) az egyház ítélőszéke elé tartoznak; ezen igazságokat az egyház a tridentini zsinatban (Sess. 24.) hit-igazságoknak nyilatkoztatta ki, és azért el nem fognak múlni; 4) a kath. egyház egyedül üdvözítő; oly biztosan az, valamint a kath. egyház Krisztus Jézus igaz egyháza, és önmagát adná föl, ha ezt magáról ki nem mondaná. „Csak egy igaz egyház van, melyen kívül nem lehet üdvösséget remélni“, mondja a káté összhangzásban a szentírással, szentatyákkal és az észszel; a ki saját büne által van az egyházon kívül, az üdvösséget nem remélhet. Ezen tanokból kiviláglik, hogy a házasság lényege szerint nem „világi dolog“; hogy a házasság érvénytelen, ha az egyház által fölállított valamely elvlasztó házassági akadály mellett kötött; hogy a keresztény katolikus, ha azt hiszi, hogy szerenesétlenségre az életközösséget hitestársával meg kell szüntetnie, nem elégedhetik meg azzal, ha ö hitestársától asztaltól és ágytól a világi bíróság föloldja, hanem ily ítéletet egyszersmind az egyházi törvényhatóságtól is ki kell eszközölnie, melynek tevékenysége meg nem szűnik; hogy a jegyesek súlyosan vétkeznek, ha vegyes házasságra lépnek a nélkül, hogy elegendő biztosítékuk lenne arra nézve, hogy a házasságból születendő gyermekeik katolikus módon neveltetnek, és hogy általán mindenki örök üdvösségét koczára teszi, hogy ha az egyházat vagy maga odahagyja, vagy másoknak okot nyújt, hogy azt elhagyják vagy abba be nem lépnek.

Elég gyakran hallani, hogy a concordatum előtt a pápa és püspökök elismerték, hogy házassági ügyekben a törvényhozás és bíraskodás jogát kizárólagosan az állam gyakorolja. Ennek épen az ellenkezője igaz: a pápa és püspökök nem ismerték el, és kivált kezdetben, midőn József esászár a házassági ügyekben szerenesétlent ujtásokat hozott be, melyek azelőtt Ausztriában, mióta csak Ausztria létezik, mindig az egyház említett rendelvényei szerint kezeltettek, valamint József esászár alatt is és azóta a birodalom keleti felében ezen rendelvények szerint kezeltettek — soknemű és komoly előterjesztéseket tettek, tette ezt nevezetesen bécsi egyháztartományunk akkori érseke, Migazzi bibornok, bécsi érsek. Különösen az apostoli szentszék, mint a világban az egyházi rend fő öre folyvást sürgette Ausztriában az egyházellenes házassági törvény felrétételét; ha az

utóbbi évtizedekben a püspökök nem oly gyakran és nem oly nyíltan emelték föl ellene szavukat, ezt részben más okokból, nevezetesen abból magyarázhatni, mert a közel jövőben a vallásnak általán, különösen pedig a házasság terén a vallási rendnek concordatum útján való helyreállítását remélték; ily concordatum kidolgozásához már félszázad előtt fogtak; különben pedig jó katolikus fejedelmek alatt a gyakorlat sokkal egyházasabb volt, mint a törvény betűje; — ezen észrevétel már József császár idejére is alkalmazható.

Harmadik alapelv: Az egyháznak az ontanai is, melyek szorosán nem hitezik kelyek, és az egyház törvényei teljes érvényben maradnak.

Vannak vallásigazságok, melyeket az egyház mindenütt tanított, ha nem is állítottak fel legalább eddig, hitezik kelyeknek. A keresztény az egyház ellen legalább is nagy vakmerőséget és tiszteletlenséget tanusítana, ha ilyen igazságokat elvetne. — Az egyháznak van hatalma törvényeket hozni, s e hatalmát szerzőjétől, Krisztus Jézustól nyerte. „A mit megkötök a földön, meg lesznek kötve mennyekben is“, mondá az Ur. Ezen igazságokat és törvényeket a világi hatalom semmiféle intézkedése sem szüntetheti meg.

Ily természetű igazságok közé tartozik azon tétel, hogy a keresztények házasságában a szerződést és szentséget nem lehet egymástól elválasztani. Egy keresztényektől kötött házassági szerződés egyszersmind szentség; a hol házassági szentség nincs, ott érvényes házassági szerződés sincs. Mint a káté tanítja, a házasság szentség, nem pedig a házasságnál van szentség. Szentséges atyánk, IX. Pius ezen említett tételt 1852. szeptember 19-én Victor Emánuel királyhoz intézett levelében határozottan az egyház tanításának mondja. Ebből következik, hogy nem mondhatni, miszerint az állam intézkedik a házassági szerződés, — az egyház pedig a házassági szentség iránt; következik továbbá, hogy épen nem megengedhető, miszerint a világiilag érvényes szerződés a házasság anyagául elfogadtassék.

Az idevágó törvények közé mindenelőtt számítandó a tridentini zsinat azon határozata, a melyen az ugynevezett lopva menyegzés házassági akadályá alapszik. A zsinat (24. ülés) megalapította, hogy a házasság érvénytelen, hogy ha nem a plebános előtt vagy a plebános beleegyezésével más áldozár és legalább két tanu előtt köttetik. Ezen törvénynek a zsinat rendelkezése szerint kihirdetése után 30 napra minden plebániában hatályba kell vala lépnie. A hol tehát, mint a mi tartományainkban, a zsinat kihirdetett, érvénytelen a katolikusok házassága, ha nem köttetett a jegyesek egyikének plebánosa előtt. Birodalmunk csak azon részeiben, melyek számára a szentszék az 1841-dik évi april 30-ki utasítást boesátotta ki, tudnillik Magyarországon nem képez házassági akadályt az, ha a katolikus és nemkatolikus keresztények közti házasságoknál a plebános nincsen jelen. A lopva menyegzés ezen egyházi akadályát semmiféle világi törvény nem szüntetheti meg. Ez okból a püspökök mult évi sept. 28-án ő Felségéhez intézett feliratukban nyíltan kimondották: „A katolikusok házassága, a hol a tridentini zsinat kihirdetett, érvénytelen, ha nem köttetett a jegyesek egyikének plebánosa és két tanu előtt.“

Ebből következik, hogy az ugynevezett polgári házasság már a lopvamenyegzés akadályá miatt is, mert t. i. nem a plebános előtt köttetett, érvénytelen, tehát nem házasság, hanem tisztán ágyasság (vad-házasság), tehát teljesen erkömetelen viszony, és mint a szentatya említett szövegében emliti, elvetendő. Az ily ágyasság annál elvetendőbb, mert a házasság tiszteletre méltó nevét bitorolni vakmerösködik.

Azért hívö keresztény polgári házasságra ne lépjen! — Mennyire véreznék szívem, ha valaki a gondjaimra bizott hívek közül ily borzasztó lépést tenne! — Bizton remélem, hogy ezt senki sem fogja tenni.

A polgári házasság, mely Franciaországban a legdühösebb forradalmi időből való találmány, oly valami undok, és a benne élök annyira nyilvános bünösök, hogy ellene, ha előfordulna, egyházi büntetésekkel kellene föllépni.

Az egyház mindig és mindenütt úgy ítélte a polgári házasságról. Ha ellencink azt állítják, hogy Franciaországban azt az egyház nem kárhoztatja, ez meröben hamis állítás. A többi közt azon káté, melyet a párisi megye számára a mostani párisi érsek kiadott, azon kérdésre, hogy mit kell tartani azokról, kik esupán polgárilag vannak megesketve, (tehát polgári házasságban élnek) ezt mondja: „Azok szövetsége, kik csak polgárilag vannak megesketve, nem érvényes Isten előtt, mert nem köttetett meg az egyház törvényei szerint, s az ily összekötöttek súlyos bün állapotában élnek.“ Hasonló módon fejezik ki magukat a többi francia püspökségek kátéi. Az igaz francia katolikusok soha sem lépnek oly szövetségre, mely az egyházi esketést nélkülözi, s azt, miszerint ott törvény szerint a világi hatóság előtt nyilatkozatot kell adni, hogy házasságot akarnak kötni, még nem tekintik a házasság megkötésének, hanem a valódi házasságra vonatkozólag közömbös szertartásnak, mely után azonnal az egyházi valódi esketést veszik igénybe, míg nálunk a május 25-diki törvények által engedélyezett polgári házasság oly szövetség, melytől az egyházi esketést megtagadtatik, tehát már fogalmában egyházellenes szövetség.

Azon egyházi törvényekhez, melyek itt tekintetbe jönnek, az is tartozik, melynek erejénél fogva a kath. temető fölötti intézkedés joga az egyházat illeti. Hiszen a temető szentelt hely az egyház hívöi testeinek befogadására, kik itt föltámaszuk várják. Azért csak az egyházat illeti meg meghatározni azt, ki által, kit lehet oda temetni. A temetőhely iránt azon intézkedések, melyek egészségi viszonyokra és építési szabályzatokra vonatkoznak, kétségtelenül az államot illetik. — Egyébiránt az egyház, nevezetesen a bécsi egyháztartomány maga gondoskodott, hogy másvallásnak temetését illetöleg az emberiség parancsai szemelött tartassanak.

Negyedik alapelv: Az egyház természetes igényei a népiskolára teljes érvényben maradnak. Természetes igények azok, melyek egyrészt az egyháznak, azután az iskola lényegéből folynak. E magyarázatban fekszik e tétel indoka. Csak abban térhetnek el a nézetek, hogy miben áll az egyház, és miben az iskola természete. Az egyház neveli az emberi nemet az ég számára. Senki sem jó az Atyához csak Krisztus által; de valamint Krisztust az Atya küldötte, úgy küldötte ő az apostolokat, és az apostolokra alapított egyház hasonló megbízatást nyert. Az iskola fiatal keresztények csoportja, kiket nevelni kell arra, hogy rendeltetésüket mind a földön, mind az égben elérjék. Az egyháznak, hogy az embereket az ég számára nevelje, joga és kötelessége őket oktatni, de egyszersmind őket az üdv titkaiba is avatni, különösen pedig vezérelni vagy kormányozni; „a Szentlélek rendelte a püspököt az egyház kormányzására“, mondja az apostol. — Az egyháznak mindezen jogokat és kötelességeket a kis keresztények, a tanulóifjuság iránt kell gyakorolnia, s ez iránt annál inkább, minél határozottabb szokott az egész életre lenni azon irány, melyet a gyermekek nyernek.

Az egyháznak ezen a népiskolához való viszonya folytán ez utóbbi mindig a valláshoz tartozónak tekintett annyira,

hogy Németország protestánsai ezen meggyőződést vlték magukkal a kath. egyházból, és azt majdnem mindnyájan mai napig föntartották. A német államok közül csupán Bäden, Kóburg és Anhalt voltak azok, melyek az iskolának az egyháztól való elválasztását eszközölték, és ismeretes, hogy Bädenben minő harcok közt és mai napig is kétes sikerrel történt ez. Nevezetesen Poroszország távol van attól, hogy az iskolát az egyháztól elválassza.

Poroszország, midőn Diesterweg berlini képezde-igazgató liberális eszméinek tért engedett, csakhamar saját tapasztalásból be kezdte látni, hogy ezen liberalismus vesztőkre vezetne, és az iskolának szövetségét az egyházzal már 1854-ben ismét helyreállította. Azért szabad lesz itt megjegyezni, hogy ha a szokásos szólam szerint „a porosz iskolamesternek Königrätz-nél csakugyan megverték bennünket“, azt az egyházzal szövetségelt és nem tőle elvált iskolák mesterei tették.

A kath. egyház ismindentig különös igényt tartott a népiskolára, és midőn 1848-ban a frankfurti birodalmi gyűlés az egyház befolyását a vallásoktatásra meg akarta szorítani, a wüzburgi püspöki gyűlekezet 1848. nov. 14-ki emlékiratában ezen igénynek az iskola vezetését illetőleg megillető befolyásra nézve határozott és ünnepélyes kifejezést adott. Hiszen az egyház anyja a népiskolának és folyvást hangzik az egyházban élő nagy iskolamester szava: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni.“

Hogy mi ezélja a liberalismusknak azzal, hogy az iskolát az egyháztól el akarja választani, kimondották a püspökök a császárhoz intézett feliratukban: nem más e cél, mint a ifjúság elkereszténytelenítése.

Belgiumban már azt követeli a liberalismus, hogy az ifjak 17-dik évökig látogassák az iskolát, hogy a házi nevelés benyomásai, azaz, a hit és isteni félelem teljesen kiirtassanak.

Míg a liberalismus Belgiumban ezt teszi, és talán nem sokára máshol is fogja tenni, szilárdan áll azon állítás, hogy ez által a szülők természeti és isteni jogai súlyosan megsértettek. A püspökök a császárhoz intézett feliratukban kimondták: „A szülők kötelesek gyermekeiket isteni félelemre és lelkiismereti hűségre buzdítani; nekik szabad, nekik kell követelniük, hogy ebben az iskola őket támogassa.“ E követelés különösen igazságos oly államokban, hol törvényes iskolai kényszer uralkodik, mint Ausztriában, és hol a községek által föntartandó közös iskola mellett csak alig vagy éppen nem megközelhető költséggel lehetne külön katolikus iskolát állítani.

Az egyháznak tehát minden concordatum nélkül is igénye van arra, hogy az iskola vezetésében része legyen; azt mondom, hogy része legyen, mert távol van attól, hogy az államhatalomtól e vezetésre igen nagy befolyást el akarjon tagadni.

E két hatalom határait az iskolára nézve szorosan meghatározni, az egyház és állam pusztá fogalmainak alapján teljesen lehetetlen; az ilyen meghatározáshoz új concordatum szükségeseltetnék, ha a főnállóval nem elégsznek meg. Azonban a főnállóval is meg lehetne elégedni, miután abban a valláson kívül iskolaügyekben a legfőbb elhatározás az államnak biztosítatik, s határozottan állíthatni, hogy különben is az ó-ausztriai és a concordatum által csak jövőre nézve biztosított viszony a két hatalom közt az iskola ügyeit illetőleg az igaz haladást nem csak nem tartóztatta föl, hanem inkább előmozdította. E mellett, ha csak az egyház jogos befolyást érintetlen hagyják, meg kell engedni, hogy az államhatalom más, és nem az eddigi közegek által is gyakorolhatja befolyását.

Kötelességemnek ismerem ez alkalommal utolag tanúságot tenni arról, hogy a megyei papság az iskolában kitünően

teljesítette kötelességét; hogy a megyében a tanítói kar általában kitünő, és hogy a gyermekek, mint az iskolák igen gyakori látogatásakor meggyőződtem (főpásztori hivatalom legboldogabb óráit iskolában töltöttem), általán véve igen jól, — sok helyen kitünően oktattatnak.

Az iskolakérdés életkérdés mind a családra, mind az egyházra nézve. Annál inkább intelk benneteket, szeretett Hiveim, hogy kitartóan és minden törvényes eszközzel oda működjétek, hogy e kérdés, valamint a többi nagy napi kérdés, keresztény irányban oldassék meg. Különösen intem a községi képviselőket, nevezetesen pedig az iskolai bizottmányokat, hogy soha más tanítót ne válasszanak, mint ki hitere és életmódjára nézve igazi katolikus: hiszen a gyermekek érdeke, tehát legbecesebb kincsünk forog itt kérdésben.

Még egy ötödik alapelvet is fel kell állítanom, s ez így hangzik: A tisztelet és hűség kötelessége a császár iránt teljes érvényben marad.

A május 25-ki törvények milliónyi szíveket mélyen megsebzettek. Hogy Felső-Ausztriában is mily nagy az ily szívek száma, arról meggyőződöm e tartomány tanusított egyházi érületéről, különösen a száz és száz feliratból és petitióból, melyek az elmúlt ősszel és télen a tartomány minden részeiből a concordatum föntartása mellett, és különösen a polgári házasság ellen, valamint az iskolának az egyháztól való elválasztása ellen felküldettek. Ezen hangulatot a jó rend és Ausztria elleneségei arra akarják felhasználni, hogy a kedélyeket a császár ellen fölingereljék. Ezek azon párthoz tartoznak, melyről a birodalmi tanáshoz tartozó püspökök 1861. jun. 6-án a császárhoz intézett feliratukban mondák: „Rég létezik oly párt, mely azt hirdeti, hogy Európát csak akkor lehet az ész és szabadság törvényei szerint átídomítani, ha Ausztria és az egyház állam megbukik.“ — De ezen emberek el fogják magukat számítani. Mi k. Hiveim! mindig meg fogjuk adni Istennek, a mi Istené, tehát a kath. egyháznak mindig igaz gyermekei leszünk; de a császárnak is megadjuk mindig, a mi a császáré, és azért minden körülmények közt hűségben és tiszteletben ragaszkodunk hozzá, és ha szükséges, vagyónunkat és vérünket feláldozzuk érte. A császár helyzete borzasztóan nehéz. — A császár kedveért az általa rendelt hatóságokat is tiszteletben fogjuk tartani.

K. Hiveim! Nagyon komoly napokat élünk; a felforgató párt roppant hatalomra jutott; az egyházat és hazát roppant veszélyek fenyegetik. Szemben e veszélyekkel főpásztori szívem mélyéből kiáltok hozzátok: Álljatok szilárdan az Urban! Álljatok szilárdan a hitben, álljatok szilárdan ennek megvallásában és gyakorlásában, álljatok szilárdan az egy igaz egyházhoz való ragaszkodásban; a mit Isten összekötött, azt ember ne bontsa szét; miután Isten a pásztorokat és nyájukat szorosan összekötötte, rendíthetlen hűséggel ragaszkodjatok lelkipásztoraitokhoz, valamint ezek ragaszkodnak püspöktükhöz, és a püspök egyesülésben a többi püspökkel ragaszkodik a szentatyához, kit Isten az egyház központjául rendelt; az egység legyőzhetlenné fog bennünket tenni; legyetek buzgók az imádságban; imádkozzatok ezután is e súlyos időkben a kereszténység szándékáért és a makula nélkül fogantatott szűz Mária tiszteletére 3 Üdvözetet, hogy az Ur Mária közbenjárására kiterjessze mindenható karjait az egyház és haza oltalmára. Én naponkint imádkozom értetek, imádkoztatok ti is értem.

A Mindenható Isten, az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek áldása legyen és maradjon veletek.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Linez, a püspöki lakból, 1868. sept. 8.

Ferencz József, s. k. püspök.

A p á c z a - ü g y .

Ez idő szerint Magyarországon és az egész ausztriai birodalomban nincs az a fontos államkérdés, melylyel a zsidó és protestáns újságírók valaha oly mohón foglalkoztak volna, mint az apácázakkal. Előre is megjegyezzük, hogy az a sok bécsi német lap majdnem kivételesen zsidók kezében van, kik hogy miként éreznek a kath. vallásról és annak intézményeiről, nem szükség elmondanom. A bécsi zsidó lapok pedig képezik azt a büzös poesztát, a melyből a magyar protestáns és hitetlen lapok azon undokságot merítik, melyet aztán kedves esemege gyanánt a maguk olvasóinak feltálmak.

A protestáns a legkritikább kivétellel mindig előítéletes a katolikus iránt, hiszen már a protestáns gyermeket iskoláiban a katolikusok piszkolására tanítják. A zsidó pedig lelkeből gyűlöli a kereszténységet. Ezen szempontból kell megítélni azon undok piszkokat, melyeket e két fajta újságírók napról napra fokozódó szemtelenséggel a katolikus intézmények ellen szórnak.

S most már lássuk sorban az újságokban felhozott apáca-eseteket.

1) A k r a k ó i ü g y . Krakó város Lengyelország azon részében van, mely az ausztriai birodalomhoz tartozik. Villámsebességgel távirat útján azon hírt terjesztették Krakóból, hogy az ottani hatósághoz névtelen levél érkezett, melyben jelentik, hogy a karmelita-apácák zárdájában egy U b r y k nevű apáca 21 év óta be van falazva, az apáca egészen meztelen és örült állapotban. A hatóság a feladó levéllel elment Galeczky püspökhöz, ki azonnal vizsgálókul két papi egyént rendelt ki, kik a világi hatósággal elmentek a kérdéses zárdába, hogy a dolgot megvizsgálják. U b r y k Borbálát csakugyan meztelenül és örült állapotban találták, kit aztán az örültek házába adtak ápolás végett, — az apácák ellen pedig a vizsgálat megindított, mely mai nap sines befejezve, azért ez ügyről a v é g s z ó t még most ki nem mondhatjuk.

Azt azonban már most irhatjuk, hogy a zsidó lapok azt hirdették, miszerint a nevezett apáca egy árnyékszékforma szék sötét lyukba volt zárva, melyben semmi egyéb nem volt, mint kevés rothadt szalma és egy tál burgonya. A pesti zsidók természetökhöz híven már gschäftet is csináltak ebből a históriából, s mint a hírhedt zsványokat képben és rémséges leírásban árulni szokás, az apácát is meztelenül lerajzolva árulják (hogy jól jövedelmezzen, 10 krajezáron egy lapocskát), az apáca egy sarokban összegugorodva ül, a burgonyából pedig p a t k á n y o k falatoznak. Persze akad elég bolond, a ki meg is veszi, még el is hiszi, mert hiszen n y o m t a t v a n !

Pedig mindez otromba hazugság. A vizsgálatból ugyanis kitént, hogy az örült apáca tisztességes, tiszta szobába volt zárva. Az ablakok egy része be volt falazva, mint minden oly helyiségben, hol örülteket tartanak. A főnökné megkérdezte, hogy miért van U b r y k Borbála meztelen állapotban, azt felelte, hogy nem tűri magán a ruhát. Ez épen nem hihető. Az örülteknél igen gyakran fordulnak elő oly esetek, hogy ruhát nem tűrnek magukon; ha fel is öltöztetik, a ruhát azonnal széttépik. Azt is irták némely újságírók, hogy U b r y k Borbála fiatal korában szerenesetlen szerelem folytán lett apácázavá; utóbb azonban, miután már beesküdütt, volt kedvese eljött érte, s akkor U b r y k Borbála meg akart szökni, s miután ezt nem tehette, megörült, mire elzárták. Ez azonban a vallomásokból ki nem derült, s azért hitelt sem érdemel.

Mint említettem, az egész ügyről a v é g s z ó t még ki nem

mondhatjuk, mert midőn e sorokat írjuk (jul. 30.) a törvényes vizsgálat még nem volt befejezve. Annuit azonban most is mondhatunk, hogy csakis a katolikusok elleni vakdüh esinálhatott ebből oly nagy zajt. — Abban a főnökné kétségtelenül hibázott, hogy U b r y k Borbálát, a mint megörült, nem adta az örültek házába; ezzel magáról minden felelősséget elhárított volna. De csakis ez volt bűne; sem több, sem kevesebb.

2) K a l o e s a i ü g y . Három esztendő előtt Kaloésán bizonyos B á n y i k Terézia asszony egy 16 éves leánykával elment ft. K u b i n s z k y Mihály kanonok urhoz, s előadta, miszerint nagyon ohajtáná, hogy leánya az iskola-nénék házába fölvetésék. A leány is elmondotta, hogy ez neki régi ohajtása, és segitné reá a kanonok ur, a mennyire föle telik. A kanonok ur nem akarván ez ügybe avatkozni, az asszonyt leányával a zárdába utasította, hogy leánya fölvetelét kérje ott maga. A zárdában a főnökné elmondotta az asszonynak, hogy a leánynak neveltetésre és taníttatásra levén előbb szüksége, évi díj fizetése nélkül föl nem veheti; ez a díj azonban egy egész évre csak 100 forint, a mely esekély összegért a világi intézetekben még oktatásra sem veszik fel a gyermeket, nem hogy még élelemmel és lakással is ellássák. A ft. kanonok ur még azon kegyességgel volt, hogy két éven keresztül meg is fizette a 100 frtot. Bekövetkezett az idő, mikor a leánynak, a kit M a t h i l d n a k hívnak, be kellett öltözni (nem beesküdni). Ekkor az anya, t. i. Bányik Terézia újra fölkereste a kanonok urat, s újra pénzt kért tőle; azt mondotta, hogy leánya beöltözése költségekkel jár, nyissa meg tehát a kanonok ur újra erszényét. Ekkor még semmi kifogása sem volt a beöltözés ellen, talán a papi erszényből busás összeget várt. — A kanonok ur látván, hogy jóságával ez az asszony, a ki gazdasszony volt, vissza akar élni, elutasította őt azon észrevétellel, hogy ily célra az anyának magának kell gyermeke számára szerezni, hiszen ha lánya férjhez ment volna is, a jóra való anya utolsó krajezárt is előállítja, s beszerzi a leánynak a szükségest. Erre aztán kitért a háboru. A leányt ki akarták a zárdából venni. A leány hivatást érezvén új pályájához, nem akart a világba visszatérni. „Megnyertem életem azon célját, írja, mely reám nézve a legboldogabb, melynek elérése oly nagy örömmel, hogy azt leírni lehetetlen; mert mily boldog az, ki életét annak szentelheti, ki az ég és föld Ura.“ Aztán ostromlotta M i s k o l e z y Anna nevű keresztanyja, s azt mondja többi közt: „hogy egy leány a te idődben magát a falak közt boldognak érezze, az lehetetlen.“ Ennek az asszonynak, ha mással nem iratta levelét, ugyan kevés fogalma van a vallásos életről!

A leány maradt, s ez az eset annyira dühbe hozta újra a protestáns és zsidó újságírókat, hogy tajtékzó dühökben majdnem megpukkantak. Azt elismeri minden józan ember, hogy a szülőknek gyermekeik jövő pályája választásában — föltéve, hogy az tisztességes — nem szabad utját állani. Lám, ha valamely leány szerelmes lesz valami leütőbe, s a szülők ellenezvén a házasságot, a fiatal szerelmesek megszöknek s valami regényes erdei kápolnában összeesküsznek, e miatt nem csak nincs roszaló szavuk, hanem még szidják az öreg szülőket, hogy miért állanak utjába gyermekök boldogságának. Azt sem hallottam még soha roszalni, ha a kereskedő apa fiát is kereskedésre akarván szoritani, ez felsőbb hivatást érezvén magában, apja ellenére tudományos pályára szentelte magát. Hanem mikor egy leány, kit az apácák képeztek, apácázavá akar lenni, ez már rémitő nagy bűn! Valóban csak eszeveszett dühösség be-

szélhet és írhat úgy, mint ezen apáca-ügyben a zsidó és protestáns újságírók írnak és beszélnek.

3) Győri ügy. Győrből meg azt iratták maguknak a zsidó és protestáns újságírók, hogy egy apáca megszökött Bécsbe valami kedveséhez. Utána járván a dolognak, kitént, hogy az egész sült hazugság.

4) Prágai ügy. Prágából meg azt iratták maguknak, hogy ott egy apáca teherbe esvén, fülakasztotta magát. Más nap ezen eszeveszett emberek kénytelenek voltak jelenteni, hogy az egészben egy szó sem igaz.

A legvakbuzgóbb protestáns, még zsidó sem tagadhatja, hogy az apácák a keresztény társadalom áldásai. A legjobb oktatók, a leggyengédebb betegápolók; s míg az államok által kezelt iskolák és kórházak milliókat nyelnek el, és legna-

gyobb részben mégis roszak, az önfeláldozó apácák meglegedve a legsilányabb ruházattal és oly egyszerű táplálékkal, melylyel a közönséges napszámos alig fogna megelégedni, az egyház és haza szolgálatának áldozzák fel magukat. Ily feláldozásról ezeknek a zsidó és protestáns újságíróknak még csak fogalmuk sincs, mert azt híresztelik, hogy a ki a szerzetesi szabályokat meg akarná tartani, annak meg kellene örülni. Míg a szerzetesi fogadalmakat megtartották, mondják, a kolostorok mellé bolondházakat is kellett építeni; most nincs arra szükség, mert a fogadalmakat meg nem tartják. Mily örült, ördögi beszéd ez! Ha bolondházakra manap kevesebb szükség van, ennek csak ez lehet oka, mert az örültek és bolondok mint ily fajta újságírók szerepelnek. Pedig nem ártana őket egy nagy bolondházba összezárni; bizonyosan ráismernének egymásra. —ss—

Mi újság?

— Ő Felsége, főt. Szabó Imre apát, veszprémi kanonok, a magyar akad. tiszt. tagja és miniszteri tanácsos ő méltóságát szombathelyi püspökké legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

— Ő szentsége bécsi követe, Falcinelli érsek a szentatya megbízásából a muszka követnél kérdést tett, vajjon a muszka kormány hajlandó volna-e a kath. püspököknek megengedni, hogy a romai egyetemes zsinatban részt vegyenek? A muszka követ tagadó választ adott. — Ebben alig is lehetett kételkedni: esakhogy a szentatya mégis megtett, a mit lehetett.

— Muszkaországból írják július hó 15-ről, hogy Wolonczewszky samogiriai püspök, ki 1866 óta Kownóba internáltatott, a kormány parancsára Muszkaország belső részeibe huzoltatott.

— Miután az olasz lapok még mindig azt hirdetik, hogy a francia esapatok a pápai államból vissza fognak hivatni, III. Napoleon császár szükségesnek látta ő szentsége párisi követét, Chigi érseket a leghatározottabban biztosítani, hogy sergeit ő szentsége és alattvalói védelmére ezután is a pápai államban fogja hagyni.

— Az esztergami székesegyház egyike a magyar-osztrák monarchia legnagyobb templomainak. Alapkövét Rudnay hercegprimás tette le 1822-ben. A székesegyház építését Kopácsi és Seitovszky primások folytatták az építések időközbeni változtatásával, a mi a stíl megtartására nézve hátrány nélkül bizonyára nem maradt. A colossalis építmény anyaga, fájdalom, nem igen jó, az épületkövek éretlenek, sok bennök az agyagtartalom könnyen szétmállik. A dom föntartására tehát e végből évenként nagy összeg szükséges s minthogy erre még mind-éddig nincs alapítványi tőke, mindig az időnkinti primás gondoskodik a domról s fődízi a kiadásokat saját jövedelméből. Ezen székesegyház építése ez évben valahára be fog fejezteni az óriási propyleum elkészülésével. Ezen propyleum 24 öl hosszú, 8 öl mély, homlokzata 10, 12 öl magas és 7 láb s 6 hüvely átmérőjű oszlopon nyugszik. Az oszlopok korinthiai izlésben építvék.

Az építést 1867-ben Simor hercegprimás vevé át, s folytatta nagy pénzáldozatokkal — két év alatt mintegy 160,000 frt — olyannyira, hogy a külső építkezések már ez évben be fognak fejezteni. A propyleum alapjának lerakása alkalmával szerke-

zeti hibák mutatkoztak, s e miatt a jelenlegi építési felügyelőnek ezen tárgy kivételét vasszerkezettel kelle biztosítani, hogy végre az építkezés befejeztessék. Mihelyt ő hercegsége bevégzetteti a székesegyház építését, azonnal a primási palota építéséhez fognak, a palota a székesegyházzal egybe fog kötteni. Az érsekek, mihelyt az ugynevezett várat, melyben a székesegyház építettett, átvették, kötelesek a dom jobb felén a királyi, bal felén érsekek számára palotát építeni. A székesegyházban már meg van a két oratorium, melyekkel egykor mindkét palotát egybe fogják kapcsolni. (M. Á.)

— A szentesetlenül kimult Miksa a mexikói császár özvegye Sarolta tudvalevőleg esendes örültségben szenved. Nem rég a spaai fürdőben nem lehetett őt visszatartani, hogy az ugynevezett roulette-pénzjátékban részt ne vegyen. Nagy orvossággal egy aranyat tett a 19-ik számra (Miksa császár július hó 19-én lövetett agyon). A kerék forgott és a császárné nyert. Buskomoly mosolylyal elvette a pénzt, és kimenne a teremből azt egy szegénynek adta e szavakkal: „Imádkozzál érte.“ Sarolta császárné soha sem ejti ki Miksa nevét.

— A külön ezekben ismertetett krakói esetre vonatkozólag egy töredéket közlünk a zárda orvosának leveléből, melyből kiténik, hogy Urbrik Borbála csakugyan azért záratott el, mert örült volt; az örülteket pedig mint tudjuk, az egész világon elzárni szokás. — A levél illető helye így hangzik: „Kijelentem, hogy elődöm, mint a karmelitanők rendes orvosa, dr. Sawsewsky nem 1848-ban, hanem 1851-ben vagy 1852-ben halt meg. Kevéssel halála előtt és után egész 1861-ig gyakran hívtam a karmelitanökhöz betegségi esetekben. — Ezen idő alatt a zárda alfönöknője Urbrik Borbálát, mint örülteket mutatta be nekem. S csakugyan több jelből láttam, hogy Borbála elmebeteg. Ennek folytán kijelenttem az alfönöknőnek, hogy legjobb lenne a beteget a szürkenének zárdájába (örültek háza) küldeni át, mire az alfönöknő azt válaszolta, hogy a rendszabályok nem engedik meg az apácáknak a zárda falain kívüli tartózkodást. — Ők, (a nővérek) tehát célszerűbbnek tartják, Borbála nővérrel házilag gondoskodni.“

— Szerkesztői mondanivaló. Baróth: köszönettel megkaptam.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lipót-utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füßy Tamás.